

валася толькі руская дзяржаўная мова і амаль кожная нацыянальная мова была забаронена ў грамадскім жыцці.

Вынікі адсутнасці канцэпцыі развіцця беларускай літаратурнай мовы ў XIX ст. адбіліся на ёй негатыўна, таму што не ўсе магчымыя крыніцы літаратурнай мовы, у прыватнасці літаратурныя і публіцыстычныя працы, дыялектныя матэрыялы, народная паэзія і гістарычная пісьменнасць, былі выкарыстаны. Паскоранае выданне кароткай версіі беларускага гістарычнага слоўніка, а таксама агульнабеларускага дыялектнага слоўніка ў форме сінтэзу шматлікіх рэгіянальных дыялектных слоўнікаў дало б магчымасць значна палегчыць выпрацоўку лексічных сродкаў на базе гэтых патэнцыяльных крыніц беларускай літаратурнай мовы.

Шырокае выкарыстанне дыялектных, фальклорных і гістарычных крыніц змагло б прывесці да рацыянальнага ўзбагачэння абстрактнай і агульнай, неафіцыйнай тэрміналогіі, у той час як афіцыйныя спецыяльныя тэрміналогіі павінны быць распрацаваны пераважна шляхам выкарыстання міжнароднай лексікі і стварэння неалагізмаў. Аднак трэба было б выкарыстаць як гістарычныя і фальклорныя тэксты, так і дыялектныя матэрыялы з пункту погляду нацыянальнай самабытнасці беларускай лексікі і не разлічваць на пазнейшыя чужыя моўныя напластаванні, у першую чаргу матэрыяльныя запазычанні, а таксама механічныя калькі з суседніх моў.

Абнаўленне, аднак, павінна закрануць не толькі агульную і тэрміналагічную лексіку, але і прадугледжваць адмаўленне ад ўсіх моўных прымет, якія ўводзіліся прымусовымі мерамі ў словаўтварэнні, марфалогіі і сінтаксісе, а таксама ў арфаграфіі і ў галіне ўласных назваў.

Канцэпцыя абнаўлення норм беларускай літаратурнай мовы на ўсіх узроўнях можа быць распрацавана толькі шляхам супрацоўніцтва кампетэнтных навуковых інстытуцый, уплывовых грамадскіх арганізацый. Відаць, яшчэ больш важна паслядоўна рэалізаваць гэтую канцэпцыю ў моўнай практыцы. На працягу такога рэформеннага перыяду варта было б адказацца ад жорсткай нармалізацыі літаратурнай мовы, каб альтэрнатыўныя лексічныя элементы, флексійныя формы, сінтаксічныя канструкцыі або фанетыка-арфаграфічныя варыянты змаглі свабодна сапернічаць. За здзяйсненне такога моўнага абнаўлення ўся патрыятычная беларуская інтэлігенцыя і павінна змагацца і выходзіць шырокія колы насельніцтва ў духу захавання беларускай мовы і культуры.

Л. М. ШАКУН

«УСХОДНІЯ» І «ЗАХОДНІЯ» КРЫНІЦЫ ПАПАЎНЕННЯ ЛЕКСІЧНЫХ СРОДКАУ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Кожная мова ў сваім развіцці арыентуецца найперш на ўласныя рэсурсы, папаўняе лексічныя сродкі шляхам пашырэння семантыкі і спалучальных здольнасцей ужо назапашаных слоў, актывізацыі ва ўжытку слоў малавядомых і забытых і, асабліва, стварэння новых лексічных адзінак. Аднак кожная мова ўзбагачаецца і за кошт запазычання з іншых моў. Яе кантакты з іншымі мовамі спрыяюць разгортванню скрытых у ёй патэнцый і даюць магчымасць выкарыстаць для намінацыі яшчэ не пазначаных паняццяў і з'яў ужо гатовыя, створаныя ў іншых мовах словы. Іншамоўнае слова, прайшоўшы праверку ў моўнай практыцы на здольнасць запоўніць прагал у намінацыйных сродках і адаптавацца да чужой лексічнай сістэмы, замацоўваецца ў ёй і становіцца неад'емнай часткай нацыянальнага лексікону.

Запазычанне — пастаянны, але імпульсіўны ў мове працэс. Пастаянны — бо мова павінна ісці ўровень з жыццём, апэратыўна адлюстроўваць у сваім паняццевым складзе дасягненні цывілізацыі і папаўняць выяўленчыя сродкі. Імпульсіўны — таму што ў розныя часы яго актывізуюць або, наадварот, прытарможваюць тыя сацыяльна-эканамічныя і палітычныя абставіны, у якіх працякае жыццё носьбітаў мовы і якія накладваюць свой адбітак на грамадска-культурнае развіццё. Гэтыя абставіны вызначаюць не толькі інтэнсіўнасць працэсаў запазычання, але і такія звязаныя з ім з'явы, як прыярытэт той ці іншай мовы

сярод крыніц запазычання, а таксама і самі яго шляхі і спосабы: ці праз непасрэдныя кантакты этнасаў на бытавым узроўні, ці праз такія каналы, як сродкі масавай інфармацыі — друк, радыё, тэлебачанне і г. д., праз кнігу, навукова-тэхнічныя, грамадска-культурныя і палітычныя ўзаемадзейненні. Усё гэта так ці інакш уплывае на вынікі запазычання. Слова, што запазычвалася на ўзроўні бытавога кантактавання, вусным шляхам, не заўсёды становіцца агульнанацыянальным сродкам. Нярэдка яго ўжыванне абмяжоўваецца тэрытарыяльнымі або сацыяльнымі дыялектамі, прывязваецца толькі да тых ці іншых камунікатыўных сітуацый, а семантыка і форма могуць моцна вар'іравацца і далёка адыходзіць ад семантыкі і формы свайго прататыпа. Тое ж слова, якое запазычвалася кніжным шляхам, у выніку навукова-тэхнічных, грамадска-культурных і палітычных кантактаў, як правіла, замацоўваецца на пісьме з акрэсленай семантыкай і формай, кадыфікуецца і такім чынам набывае статус агульнанацыянальнага моўнага сродку.

Крыніцы запазычання таксама не могуць не адбіцца на тым, з якім значэннем і ў якім фармальным абліччы засвойваецца іншамоўнае слова. Яго шлях з мовы, дзе яно ўзнікла, у мову, што запазычвае, можа быць непасрэдным і апасродкаваным. З мноства моў — крыніц запазычання — мова, што запазычвае, звычайна выбірае адну-дзве мовы, найчасцей сумежныя і блізкія па структуры, якія і становяцца на нейкі час для яе як бы «пастаўшчыком» гатовага лексічнага матэрыялу, у тым ліку і запазычанага ў сваю чаргу мовай-крыніцай. Для беларускай мовы перыяду афармлення беларускай нацыі такімі «пастаўшчыкамі» сталі польская і руская мовы. З гэтых моў у беларускую і прыйшла пераважная большасць запазычаных слоў, як уласна польскага ці рускага паходжання, так і іншамоўнага. Гэтыя словы абазначаюць паняцці самых разнастайных сфер жыцця, ад побыту да навукі з яе спецыяльнай тэрміналогіяй. Вялікая колькасць іх прыпадае на так званыя інтэрнацыяналізмы, або інтэрлексы.

Структурная блізкасць польскай, беларускай і рускай моў стварае надзвычай спрыяльныя ўмовы для ўзаемазапазычання. Рускай і польскай мовам належыць выключная роля ва ўзбагачэнні беларускай нацыянальнай мовы, яе інтэлектуалізацыі, якая распачалася некалькі пазней ў параўнанні з рускай і польскай мовамі. І тая і другая мова не зведала тых няўзгод, што выпалі на долю беларускай мовы. Гэтыя мовы не зазналі перапынку ў сваім пісьмова-літаратурным развіцці, як беларуская мова, і няўхільна, з стагоддзя ў стагоддзе, нарошчвалі, узбагачалі свой выяўленчы патэнцыял, асвойваючы моўныя здабыткі ўсяго цывілізаванага свету — і «заходняга», і «ўсходняга». Беларуская мова і ўбірае ў сябе гэтыя здабыткі ў першую чаргу.

Вырашыць, што ўвабрала беларуская мова з рускай, а што — з польскай, у кожным канкрэтным выпадку немагчыма. На фоне лексічных сістэм гэтых моў вылучаюцца даволі буйныя пласты лексікі, агульнай, з аднаго боку, для беларускай і рускай моў, а з другога — для беларускай і польскай. Сюды ўваходзяць словы галоўным чынам бытавой лексікі, штодзённага ўжытку, як кажуць, тыя, што найперш трапляюць «пад гарачую руку». Няма сумнення, што гэтыя пласты склаліся ў далёкім мінулым у межах пэўных праславянскіх арэалаў, яшчэ задоўга да ўзнікнення пісьма, і наўрад ці правамерна бачыць тут толькі вынікі працэсаў запазычання, весці спрэчкі, як гэта рабілася на працягу доўгага часу, хто ў каго запазычыў тое ці іншае слова. Зараз у вывучэнні гісторыі гэтых лексічных пластоў акцэнт і ставяцца на тым, як раскрыць агульныя вытокі іх фарміравання.

Аднак па-за гэтай лексікай у беларускай мове застаецца вялікі аб'ём слоў іншамоўнага паходжання, адносна якіх не можа не ўзнікнуць пытанне аб крыніцах іх запазычання і матываванасці ўжывання.

Частка такіх слоў можа быць аднесена да паланізмаў на падставе іх семантыкі: яны абазначаюць спецыфічныя для «польскасці» рэаліі. «Польскасць» некаторых слоў, перш-наперш тых, што выкарыстоўваюцца ў вусным, галоўным чынам дыялектным, маўленні, выяўляе сябе тым, што гэтыя словы «падмяняюць» агульнанацыянальныя, нарматыўныя словы і не «ўпісваюцца» ў сістэму ўласна беларускай лексікі. Часам іх у характаралагічных мэтах ужываюць у мастацкай літаратуры. Зразуме-

ла, найбольш надзейна адрозніваць паланізмы па фармальных прыметах: націску (ён у польскай мове заўсёды падае на перадапошні склад: *незлі́чны, пахва́лены*), наяўнасці ў слове насавага галоснага (*вант́робы, ксе́ндз, нэ́ндза*), няпоўнагалосся (тыпу *хлопе́ц, сродак*), гука *ц* на месцы старадаўняга спалучэння *tj (*мо́ц, цудо́*), спалучэння *дл* (*кава́дла, страшы́дла*), у пэўных выпадках — *ке* (*ке́ска, сукенка*) і іншых, пералік якіх даецца ў спецыяльнай літаратуры¹. Гэтыя прыметы характарызуюць лексіку ўласна польскую. Ужываецца яна ў сферах, звязаных з традыцыйным укладам жыцця. Што датычыць інтэрлексаў і наогул слоў кніжных, так званай інтэлектуальнай лексікі, то пасрэднасці і ўплывы польскай мовы пры іх запазычанні праяўляюцца ў такіх спецыфічных для «заходніх» моў рысах, як цвёрдыя зычныя перад галоснымі *e, i* ў адпаведнасці з традыцыйным усходнеславянскім памякчэннем зычных (*мі́тад, уні́вэрсытэ́т*), мяккі *л* перад галоснымі *a, o, y* (*па́рлямі́нт, ле́гіка, клю́б*), зычны *т* у словах грэчаскага паходжання ў адпаведнасці з традыцыйным усходнеславянскім *ф* (*ары́тмі́тыка, катэ́дра*).

Яшчэ складаней вызначыць запазычанні з рускай мовы — ужо хоць бы з-за таго, што ў беларускай мове з ёю больш агульнага, чым з польскай. Цесныя гістарычныя сувязі беларускай і рускай моў і двухсотгадовае функцыяніраванне апошняй на Беларусі ў якасці дзяржаўнай паступова, але няўхільна збліжалі з ёю беларускую мову і ў вусным, і ў пісьмовым ужытку — і менавіта ў першую чаргу праз запазычанне русізмаў. Дзякуючы вялікаму структурнаму падабенству гэтых моў пры пануючым становішчы рускай мовы запазычанне русізмаў не заўсёды апраўдвалася неабходнасцю, яно набывала неабмежаваныя памеры, вяло да размывання ў беларускай мове крытэрыяў адрознення «свайго» і «чужога». Перашкодай свабоднаму пранікненню рускага слова ў беларускую мову сталі, бадай, толькі яго фармальныя адзнакі, генетычна звязаныя з царкоўнаславянскай мовай (няпоўнагалоссе і іншыя тыповыя для яе фанетычныя і граматычныя рысы).

У гісторыі беларускага народа пераарыентацыя на тую ці другую мову як галоўную крыніцу запазычання залежала не столькі ад фактараў унутранага развіцця беларускай мовы, колькі ад вонкавых, спекулятыўна-палітычных прычын. З пэўнага часу на Беларусі функцыі дзяржаўнай мовы сталі выконваць спачатку польская, а затым руская мова. І адна і другая ва ўмовах адсутнасці беларускай дзяржаўнасці як мовы пануючых слаёў грамадства праводзілі экспансію ў дачыненні да беларускай мовы. Да XIX ст. уключна такую экспансію праводзіла польская мова. Яе вынікі асабліва моцна адбіліся на мове старога беларускага пісьменства, пакуль польскія ўлады наогул не забаранілі ўжываць беларускую мову ў афіцыйнай перапісцы. Як адзначыў Я. Карскі, на Беларусі «літаратурная мова... напрыканцы XVII ст. так паланізавалася, што па свайму лексічнаму складу мала чым адрознівалася ад польскай мовы»². Відаць, у гэты час і пачынае складвацца традыцыя вымаўляць асобныя словы (найперш запазычаныя) на «польскі» лад. Аднак вусна-гутарковую мову беларускага народа польскія ўплывы закранулі не ў такой ступені. У запісах беларускіх дыялектолагаў і фалькларыстаў XIX ст. паланізмы сустракаюцца не так ужо і часта, таксама як і ў творах тагачасных беларускіх пісьменнікаў, якія хоць і былі цесна звязаны з польскай культурай, але ў сваёй творчасці арыентаваліся на ўласна беларускія моўныя сродкі.

Экспансія рускай мовы пачалася адразу пасля далучэння Беларусі да Расіі і набыла шырокія памеры, планамерны, мэтанакіраваны характар пасля паўстання на Беларусі 1863 года. Тым не менш у творах беларускіх пісьменнікаў XIX ст. русізмаў параўнальна нямнога, на іх ужыванні ляжыць адбітак уплыву дыялектных крыніц, а не запазычання з рускай мовы непасрэдна. Насычаны русізмамі ананімныя творы, у тым ліку паэмы «Энеіда наываварат» і «Тарас на Парнасе» (асабліва першая з іх), якія ўпершыню публікаваліся ў рускім перыядычным друку і мову якіх моцна падганялі пад правілы рускай арфаграфіі і граматыкі. Увогуле ж запазычанні з рускай мовы пераважаюць над паланізмамі ў творах беларускіх пісьменнікаў як XIX, так і пачатку XX ст., хоць, натуральна, у асобных пісьменнікаў гэтыя прапорцыі могуць прыметна адхіляцца ў той ці другі бок. У зборніку Я. Купалы «Жалейка» (Пецярбург, 1908),

напрыклад, паланізмы і русізмы ўжываюцца амаль у аднолькавых прапарцыях і крыніцай іх таксама з'яўляюцца галоўным чынам народныя гаворкі.

Характэрна, што «еўрапеізмы» (агульнанавуковыя і спецыяльныя тэрміны, наогул словы інтэлектуальнай лексікі), многія з якіх агульныя для польскай і рускай моў, у беларускіх выданнях паслядоўна не афармляліся па ўзору або той, або другой мовы. Пераважае «рускае» афармленне, г. зн. пішацца часцей *губернатар*, *губярнатар*, але можна сустрэць гэтак жа і ў форме *губэрнатар*. Больш або менш паслядоўна адлюстроўваецца толькі такая з'ява «заходняга» ўзору, адзначаная ўжо ў помніках старога беларускага пісьменства, як цвёрдыя *д*, *т* у словах тыпу *дырэктар*, *дэпутат*, *партыя*, хоць сустракаюцца і напісанні тыпу *партія*, *парція*.

Такім чынам, пры адсутнасці агульнапрынятых нормаў прыняцтва значэння не мела, як, у якой форме перадаваць запазычанае слова, працэс запазычання быў стыхійным, не рэгуляваўся амаль на ўсім працягу XIX ст. Больш усвядомленым ён становіцца напрыканцы XIX і асабліва ў пачатку XX ст., калі многа пашырылася беларускае друкаванае слова. Найважнейшую ролю ў запазычанні і асэнсаванні яго вынікаў адыграў перыядычны друк, у якім публікаваліся матэрыялы рознага зместу, рознай тэматыкі: афіцыйныя дакументы і інфармацыя пра грамадскае жыццё ў краіне, публіцыстычныя і навукова-папулярныя артыкулы і г. д. Для публікацыі гэтых матэрыялаў ужо нестачвала толькі традыцыйнай лексікі, неабходна было асвойваць новыя лексічныя сродкі. Паколькі друкавалася многа матэрыялаў, якія ішлі праз рускія інфармацыйныя каналы, то запазычвалася вялікая колькасць слоў з рускай мовы з уласцівымі для яе фармальнымі адзнакамі. Разам з тым выкарыстоўвалася лексіка і ў «заходнім», польскім варыянце. Так у сучаснай беларускай літаратурнай мове вызначыліся дзве плыні ў афармленні запазычанай лексікі: «усходняя» — на ўзор рускай мовы і «заходняя» — на ўзор польскай мовы.

З часам яны ўсё больш супрацьпастаўляліся па меры таго, як складваліся і замацоўваліся нормы словаўжывання і правапісу і разам з тым узмацнялася ідэалагічная барацьба паміж прадстаўнікамі розных палітычных арыентацый.

Першыя беларускія нарматыўныя граматыкі не вызначылі строгіх і паслядоўных правіл афармлення слоў іншамоўнага паходжання. У граматыцы Б. Тарашкевіча, якая выйшла ў 1918 г., яны былі сфармуляваны няпэўна, расплывіста: пісаць тыя словы, што ўжываюцца ў беларускай мове даўно, паводле вымаўлення: *літара*, *аканом*, *леварвэр* (пазней была дапушчана і форма *равольвар*), а ў тых, «што ўжываюцца ў кніжках і ў кніжнай мове і да народу не дайшлі або дайшлі нядаўна, захоўваць на пісьме пэўныя адметнасці той мовы, з якой яны ўзяты: *літэратура*, *монолёг*, *інспэктар* і г. д. Агульным для ўсёй запазычанай лексікі было толькі правіла не пісаць падвоеныя зычныя (*каса*, *тэлеграма* і г. д.) і *л* перадаваць мяккім (*філэзофія* і г. д.)³. Наступныя граматыкі, што выходзілі да так званай рэформы беларускага правапісу 1933 г., прытрымліваліся гэтых палажэнняў і такім чынам кадыфікавалі ўжыванне слоў іншамоўнага паходжання ўвогуле на польскі, «заходні» лад — як бы ў супрацьвагу ўсё нарастаючай экспансіі рускай мовы.

Супрацьстаянне той і другой плыні дасягнула апагею ў 30-ыя гады, калі дзяржава стала энергічна ўмешвацца ў моўны працэс (паводле тагачаснай тэрміналогіі — моўнае будаўніцтва), рэгуляваць яго і накіроўваць у пажаданым напрамку, вынікам чаго і з'явілася рэформа 1933 г. Яна павярнула развіццё беларускай літаратурнай мовы па «ўсходніх» узорах і дэкрэтыўным парадкам адрынула ўсё тое, што нагадвала ў ёй уплывы «буржуазнага Захаду», што так ці інакш успрымалася як паланізм. Барацьба супраць «пакланення перад Захадам» прадоўжылася і пасля другой сусветнай вайны і выклікала ўзмацненне русіфікацыі на Беларусі. Руская мова стала, па сутнасці, для беларускай мовы адзінай крыніцай лексічнага запазычання. К. Крапіва так ахарактарызаваў гэтую з'яву: «Іншамоўныя словы ў нас не з'яўляюцца праблемай, бо цяпер яны прыходзяць да нас амаль выключна праз рускую мову, такім чынам у значнай меры апрабаванымі»⁴. Арыентацыя на аднабаковыя крыніцы

запазычання і празмернае, неапраўданае выкарыстанне іх прывяло да засмечвання беларускай мовы і затушоўвання яе нацыянальнай спецыфікі.

Зараз адбываецца перагляд арыенціраў у моўным развіцці, які закранае і працэсы запазычання. Галоўны ўпор робіцца на ўласныя моўныя рэсурсы. У такім святле пераглядаецца і корпус запазычаных слоў. Грамадства імкнецца пазбавіцца ад неапраўданых запазычанняў, знайсці ім замену. Пурыстычныя тэндэнцыі асабліва пашыраюцца на лексіку, запазычаную з рускай мовы, у тым ліку і кніжнага паходжання, інтэлектуальнага зместу. У гэтых умовах становіцца пачынаннем зноў намеціліся крайнасці. У сваіх пурыстычных памкненнях некаторыя падыходзяць да беларускай літаратурнай мовы аднабокава, толькі як да мовы мастацкай літаратуры, якая здольна абыходзіцца традыцыйнымі моўнымі сродкамі, у меншай меры адчувае патрэбу ў іншамоўнай лексіцы і супрацьстаіць яе пранікненню. Аднак літаратурная мова — гэта не толькі мова мастацкай літаратуры, у яе сістэму ўваходзяць і такія функцыянальна-стылістычныя адгалінаванні, у якіх шырокае выкарыстанне іншамоўных слоў непазбежна. Нельга не адзначыць і такую з'яву: у імкненні пазбавіцца ад русізмаў робіцца прыметны крэн у бок «заходніх» крыніц папаўнення лексічных сродкаў. Актывізуецца запазычанне з польскай мовы, словы, узятыя з рускай мовы, замяняюцца паланізмамі або афармляюцца на польскі лад. Пры гэтым не заўсёды ўлічваецца тыя традыцыі ў развіцці лексічнай сістэмы беларускай мовы, што склаліся гістарычна. Моўная практыка апошніх гадоў, у якой выразна праявіліся дзве тэндэнцыі: з аднаго боку, захваць і ўдасканаліць ужо напрацаванае, а з другога — рашуча пазбавіцца рускіх уплываў і «выйсці на Захад», сведчыць, што праблема прыярытэтных крыніц папаўнення беларускай мовы іншамоўнымі словамі па-ранейшаму вырашаецца ў плане геапалітычных інтарэсаў пэўнах слаёў грамадства і менш пры гэтым улічваецца інтэрлінгвістычныя фактары.

¹ Гл., напрыклад: Юргелевіч П. Я. Курс сучаснай беларускай мовы з гістарычнымі каментарыямі. Мн., 1974. С. 134—135; Красней В. П., Лазоўскі У. М., Шчарбакова І. М. Сучасная беларуская мова: Лексікалогія. Фразеалогія. Мн., 1984. С. 54.

² Карскі Е. Ф. Белорусы. Пг., 1922. Т. 2. Кн. 3. Художественная литература на народном языке. С. 3.

³ Тарашкевіч Б. Беларуская граматыка для школ. Вільня, 1918. С. 14.

⁴ Кандрат Крапіва. Збор твораў у трох тамах. Мн., 1956. Т. 2. С. 510.

А. А. ЛУКАШАНЕЦ

СКЛАДАНАСКАРОЧАНЫЯ СЛОВЫ Ў СІСТЭМЕ БЕЛАРУСКАГА СЛОВАЎТВАРЭННЯ

Складанаскарочаныя словы¹ ў сучаснай беларускай мове ўяўляюць значны пласт лексікі, які пастаянна папаўняецца, і займаюць спецыфічнае месца ў лексічнай сістэме мовы. Невыпадкова пагэтану, што розныя аспекты вывучэння абрэвіатур неаднаразова закраналіся ў працах беларускіх лінгвістаў. У радзе публікацый разгледжаны шляхі папаўнення лексікі беларускай мовы складанаскарочанымі словамі, даецца класіфікацыя іх структурных тыпаў². Аднак да гэтага часу застаецца рад спрэчных пытанняў, звязаных з вызначэннем шляхоў і крыніц з'яўлення тых ці іншых тыпаў абрэвіатур у беларускай мове. Зусім недастаткова вывучана месца складанаскарочаных слоў у сістэме сінхроннага словаўтварэння. Між тым гэта пытанне ўяўляецца дастаткова актуальным, таму што ўтварэнне такіх слоў у наш час адносіцца да найбольш актыўных працэсаў у сучасным беларускім словаўтварэнні.

Актыўнае папаўненне слоўнікавага складу мовы складанаскарочанымі словамі з'яўляецца, без сумнення, вынікам дзеяння ў мове прынцыпа эканоміі, які праяўляецца ў імкненні ствараць новыя, кароткія і зручныя для пісьмовага і вуснага маўлення намінацыі замест шматслоўных намінатыўных спалучэнняў. Па сутнасці, першапачаткова ўсе складанаскарочаныя словы ў любой мове з'яўляюцца словаўтваральнымі кандэсатамі адпаведных намінатыўных спалучэнняў³. Асабліваці ўтварэння складанаскарочаных слоў, такім чынам, заключаюцца ў